

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION

Bryssel den 21.2.2007
KOM(2007) 62 slutlig

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET,
RÅDET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN SAMT
REGIONKOMMITTÉN**

**Bättre kvalitet och produktivitet i arbetet:
Gemenskapens arbetsmiljöstrategi 2007–2012**

{SEK(2007) 214}

{SEK(2007) 215}

{SEK(2007) 216}

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET,
RÅDET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN SAMT
REGIONKOMMITTÉN**

**Bättre kvalitet och produktivitet i arbetet:
Gemenskapens arbetsmiljöstrategi 2007–2012**

(Text av betydelse för EES)

1. INLEDNING

I detta meddelande lägger kommissionen fram ett förslag till en gemenskapsstrategi för att främja hälsa och säkerhet i arbetet i Europeiska unionen under 2007–2012. Hälsa och säkerhet i arbetet är idag ett av de viktigaste områdena inom EU:s sysselsättnings- och socialpolitik¹, och också ett av de områden där man kommit längst. Tack vare att omfattande gemenskapslagstiftning har antagits och tillämpats under de senaste decennierna har arbetsvillkoren kunnat förbättras i EU:s medlemsstater, och stora framsteg har gjorts med att minska antalet arbetsolycksfall och arbetssjukdomar.

För att blåsa nytt liv i arbetsmiljöpolitiken fastställde kommissionen år 2002 en ny gemenskapsstrategi för perioden 2002–2006. Strategin grundades på en helhetssyn på välbefinnande i arbetet mot bakgrund av den utveckling som skett i arbetslivet och uppkomsten av nya risker inte minst på det psykosociala området.

I utvärderingsrapporten om gemenskapens arbetsmiljöstrategi 2002–2006² dras slutsatsen att denna strategi har inneburit en nystart för den förebyggande politiken på nationell nivå, presenterat konsekventa och övertygande argument för ett partnerskap för att uppnå gemensamma mål och förpliktat berörda parter inom det förebyggande arbetet att tänka strategiskt för att kunna uppnå målen. Rapporten har bidragit till att uppmärksamma allmänheten på arbetsmiljöfrågorna som integrerande delar av kvalitetsstyrningen och som avgörande faktorer när det gäller produktivitet och konkurrenskraft.

Inom ramen för Lissabonstrategin har medlemsstaterna erkänt att man genom att garantera god kvalitet och produktivitet i arbetet i hög grad kan bidra till att främja ekonomisk tillväxt och sysselsättning. Avsaknaden av ett effektivt skydd för hälsa och säkerhet i arbetet kan leda till frånvaro till följd av arbetsolycksfall eller arbetssjukdomar och även till varaktig arbetsoförmåga som kan härledas till arbetsmiljön. Allt detta har betydande konsekvenser för den enskilda individen men även stora negativa effekter på ekonomin. De enorma ekonomiska kostnaderna i samband med arbetsmiljöproblemen hämmar den ekonomiska tillväxten och påverkar företagets konkurrenskraft i EU. En betydande andel av dessa kostnader måste även bäras av de sociala trygghetssystem och de offentliga finanserna.

År 2001 satte Europeiska rådet vid sitt möte i Stockholm upp målet att fram till 2010 höja den genomsnittliga förvärvsfrekvensen för kvinnor och män i åldrarna 55–64 år till 50 %. Vid

---

¹ Denna politik grundar sig på artikel 137 i EG-fördraget.

² Utvärderingsrapport för gemenskapens arbetsmiljöstrategi 2002–2006, SEK(2007) 214.

Europeiska rådets möte i Barcelona 2002 enades man om att Europeiska unionen skulle sträva efter att fram till 2010 successivt höja den faktiska genomsnittliga utträdesåldern, dvs. den ålder då man lämnar arbetslivet, med cirka fem år. Modern arbetsorganisation och arbetsmiljö kan tillsammans bidra till att detta mål uppnås genom att säkerställa att välbefinnandet i arbetet ökar, varje arbetstagares kapacitet optimeras och ett förtida utträde ur arbetslivet förhindras.

För att förbättra kvinnors och mäns anställbarhet och kvaliteten i arbetslivet måste man också komma vidare i jämställdhetsarbetet. Bristande jämställdhet, på arbetsplatsen och i andra sammanhang, kan påverka kvinnors säkerhet och hälsa i arbetslivet³ och därigenom deras produktivitet i arbetet. Vissa frågor som särskilt berör mäns arbetsmiljö behöver också uppmärksammas.

Såväl medlemsstaternas som EU:s politik bör bidra till att skapa arbetsmiljöer och hälsovårdstjänster i arbetslivet som gör det möjligt för arbetstagarna att till fullo och på ett produktivt sätt delta i arbetslivet tills de uppnår pensionsåldern. Vi bör eftersträva en situation där arbetet bidrar till god hälsa och välbefinnande och där tillträdet till arbetsmarknaden och möjligheten att stanna kvar i arbetslivet förbättrar befolkningens allmänna hälsotillstånd. I detta sammanhang är det viktigt att understryka den betydelse som en hälsofrämjande arbetsmiljö kan ha för folkhälsan. Arbetsplatsen är faktiskt en miljö som är särskilt väl lämpad för sjukdomsförebyggande och hälsofrämjande åtgärder.

Under den tid som omfattas av gemenskapsstrategin 2002–2006 har en betydande minskning av arbetsolycksfallen registrerats. I den nya strategin för 2007–2012 föreslås en ännu högre ambitionsnivå, så att arbetsolycksfallsfrekvensen tack vare bättre arbetsmiljö sänks med 25 % totalt fram till 2012 i EU-27. Detta kommer också väsentligt att bidra till att strategin för tillväxt och sysselsättning kan genomföras med gott resultat.

2. SÄRSKILDA UTMANINGAR PÅ ARBETSMILJÖMRÅDET

Gemenskapsstrategin 2002–2006 har redan burit frukt tack vare sin innovativa karaktär. Medlemsstaterna har gjort konkreta framsteg med att utarbeta strategier och nationella handlingsplaner som är mera riktade. Mellan 2000 och 2004 (senaste tillgängliga data) har antalet olycksfall med dödlig utgång minskat med 17 % i EU-15, och antalet olycksfall som ledde till mer än tre dagars frånvaro med 20 %⁴. Denna positiva utveckling förväntas bli bekräftad i den färskaste statistiken.

Trots framstegen visar de senaste resultaten i den fjärde europeiska undersökningen om arbetsvillkor att många arbetstagare i EU fortfarande uppfattar sitt arbete som en hälso- och säkerhetsrisk:

- nästan 28 % av arbetstagarna i EU säger sig lida av icke olycksrelaterade hälsoproblem som orsakats eller förvärrats av deras nuvarande eller tidigare arbete eller där så kan ha skett;
- ca 35 % av arbetstagarna tror att deras arbete innebär en hälsorisk.

---

³ "Gender issues in safety and health at work". Europeiska arbetsmiljöbyrån 2003.

⁴ SEK(2007) 214.

Dessutom är minskningen av risker i arbetet ojämnt fördelad.

- Vissa kategorier av arbetstagare är mer utsatta för risker än andra (unga arbetstagare, arbetstagare med osäkra anställningsförhållanden, äldre arbetstagare och migrerande arbetstagare).
- Vissa företagskategorier är mer sårbara än andra (särskilt små och medelstora företag, som har knappare resurser för att införa komplicerade system för arbetarskydd, vilket gör vissa av dem mer utsatta för negativa effekter av arbetsmiljöproblem).
- Vissa branscher är fortfarande särskilt farliga (byggnads- och anläggningsarbete, jordbruk, fiske, transport, hälso- och sjukvård och socialtjänst).

Flera utmaningar på arbetsmiljöområdet, som redan har rapporterats under föregående period, har närmast ökat i betydelse. Det gäller bl.a.

- den demografiska utvecklingen och den förvärvsaktiva befolkningens åldrande,
- nya tendenser i arbetslivet, bl.a. ökat egenföretagande, ökad utläggning på entreprenad och ökad sysselsättning i små och medelstora företag,
- nya och större migrationsströmmar till EU.

Dessutom ökar kvinnornas deltagande i arbetslivet samtidigt som det fortfarande förekommer könssegregation på arbetsmarknaden. Det är därför viktigt att ta bättre hänsyn till de hälso- och säkerhetsaspekter som särskilt gäller kvinnor.

Vissa typer av arbetssjukdomar ökar (muskuloskeletala besvär, infektioner och sjukdomar som är kopplade till psykisk stress). Arbetsmiljöriskerna förändras i takt med att innovationerna ökar, nya riskfaktorer växer fram (våld i arbetet, bl.a. sexuella och andra former av trakasserier samt missbruk) och arbetets innehåll förändras (ett mer fragmenterat arbetsliv). Dessa tendenser nödvändiggör bättre kunskaper om nämnda företeelser, vilket betyder att det behövs forskning som kan visa på effektiva förebyggande åtgärder. Slutligen finns det stora skillnader i graden av genomförande av gemenskapslagstiftningen i de olika medlemsstaterna.

Av alla dessa skäl måste insatser för att förbättra arbetsmiljön utvecklas och genomföras under de följande fem åren.

3. MÅL FÖR GEMENSKAPSSTRATEGIN 2007–2012

En fortlöpande, hållbar och enhetlig minskning av antalet arbetsolycksfall och arbetssjukdomar är huvudmålet för gemenskapsstrategin även under perioden 2007–2012. Kommissionen anser att en minskning med 25 % för 100 000 arbetstagare av antalet arbetsolycksfall bör ställas upp som allmänt mål för denna period i EU-27.

För att detta ambitiösa syfte ska kunna uppnås föreslås följande mål:

- se till att EU:s lagstiftning tillämpas korrekt (se punkt 4.1 och 4.2),

- stödja de små och medelstora företagen i tillämpningen av gällande lagstiftning (se punkt 4.1),
- anpassa lagstiftningen till den utveckling som skett i arbetslivet och förenkla lagstiftningen, särskilt med hänsyn till små och medelstora företag (se punkt 4.3),
- främja utarbetandet och genomförandet av nationella strategier (se punkt 5),
- uppmuntra såväl förändringar i arbetstagarnas beteende som en positiv attityd till arbetsmiljöfrågorna hos arbetsgivarna (se punkt 6),
- utarbeta metoder för att kartlägga och bedöma nya potentiella risker (se punkt 7),
- förbättra uppföljningen av genomförda projekt (se punkt 8),
- främja en god arbetsmiljö internationellt (se punkt 9).

4. INFÖRA MODERN OCH EFFEKTIV LAGSTIFTNING

4.1. Förbättra tillämpningen av gemenskapslagstiftningen

Att gemenskapslagstiftningen tillämpas på ett effektivt sätt är av avgörande betydelse för att skydda arbetstagarnas hälsa och garantera att alla företag som är verksamma på den stora europeiska marknaden har samma utgångsläge.

År 2004 antog kommissionen sin rapport om den praktiska tillämpningen av ramdirektiv 89/391/EEG och dess fem första särdirektiv⁵. De centrala slutsatserna är att de har haft en gynnsam effekt på skyddsnivåerna i medlemsstaterna. Rapporten visar dock på allvarliga brister i tillämpningen av gemenskapslagstiftningen, särskilt i de sektorer som anses riskfyllda, och för de mest sårbara kategorierna av arbetstagare (ungdomar, arbetstagare med tidsbegränsade avtal och lågutbildade arbetstagare), särskilt inom små och medelstora företag och i den offentliga sektorn.

En bättre efterlevnad av gemenskapslagstiftningen skulle kännbart bidra till en minskning av antalet arbetsolycksfall och arbetssjukdomar. För att uppnå detta mål måste man stärka alla parter engagemang såväl på gemenskapsnivå som i medlemsstaterna.

Kommissionen kommer i sin egenskap av fördragets väktare att se till att direktiven genomförs och tillämpas effektivt. Kommissionen kommer att hjälpa medlemsländerna att uppnå detta mål, men kommer också att noggrant övervaka genomförandet och kommer liksom tidigare att vid behov inleda överträdelseförfaranden.

Medlemsstaterna å sin sida har skyldighet att se till att hela gemenskapslagstiftningen tillämpas fullt ut. Arbetsmiljön i europeiska företag är en prioriterad fråga för kommissionen. Förhållandena för små och medelstora företag behöver ägnas större uppmärksamhet, särskilt när det gäller riskbedömning, arbetstagarnas delaktighet och utbildning samt förhållandena i traditionella högrisksektorer som jordbruket, byggnadssektorn och transportsektorn.

---

⁵ KOM(2004) 62, 5.2.2004.

De nationella strategierna bör därför prioritera införandet av ett antal instrument som garanterar en högre efterlevnadsnivå särskilt bland de små och medelstora företagen och i högrisksektorer:

- spridning av goda rutiner på lokal nivå,
- utbildning av både chefer och arbetstagare,
- utveckling av enkla verktyg för att underlätta riskvärdering,
- spridning av information och riktlinjer som är skrivna på ett lättfattligt språk och som är lätta att förstå och tillämpa,
- bättre informations spridning och tillgång till rådgivning,
- tillgång till högkvalitativa externa tjänster för förebyggande arbete till en rimlig kostnad,
- utnyttjande av arbetsmiljöinspektörer som nyckelaktörer för att främja bättre efterlevnad bland små och medelstora företag, främst genom utbildning, påverkan och uppmuntran men även genom påtryckningar där så behövs,
- användning av ekonomiska incitament på gemenskapsnivå (t.ex. via strukturfonderna) och nationellt, särskilt för mikroföretag och småföretag.

Genom det nya Progress-programmet och i samarbete med rådgivande kommittén för arbetsmiljöfrågor kommer kommissionen att utarbeta praktiska vägledningar för korrekt tillämpning av direktiven 92/57/EEG (tillfälliga eller rörliga byggarbetsplatser)⁶, 2004/40/EG (elektromagnetiska fält)⁷ och 2006/25/EG (optisk strålning)⁸. Där detta är aktuellt kommer man i vägledningen även att ta hänsyn till kommande vetenskapliga råd från vetenskapliga kommittén om nya och nyupptäckta hälsorisker.

Europeiska arbetsmiljöbyrån kommer framför allt att inrikta sig på upplysning, främjande och spridning av goda rutiner i högrisksektorer och små och medelstora företag.

Rådgivande kommittén kommer att fortsätta sitt arbete med att kartlägga de områden där vägledningar om goda rutiner behöver utarbetas och även med att göra dessa vägledningar mer användarvänliga för små och medelstora företag.

Det har visat sig i praktiken att det finns problem med tillämpningen av arbetsmiljöbestämmelserna när det rör sig om underleverantörskontrakt, eftersom arbetsgivarna har en tendens att begränsa sina förebyggande åtgärder till sina egna anställda. Dessa situationer, som blir allt vanligare, behöver uppmärksammas särskilt, såväl nationellt som på gemenskapsnivå.

⁶ EGT L 245, 26.8.1992, s. 6.

⁷ EUT L 159, 30.4.2004, s. 1.

⁸ EUT L 114, 27.4.2006, s. 38.

Kommissionen kommer i samarbete med rådgivande kommittén att utreda på vilket sätt arbetsgivare samarbetar när det på samma arbetsplats finns olika nivåer av underleverantörskontrakt, och vilka behov det finns av att utarbeta rekommendationer.

Tillämpningen av artikel 7 i ramdirektiv 89/391/EEG avslöjar stora olikheter när det gäller förebyggande åtgärder, både i fråga om kvalitet, omfattning och tillgång. En förklaring till detta kan vara skillnader i hur kvalifikationer och färdigheter definieras i medlemsstaterna och en annan att det förebyggande arbetet i alltför hög grad upphandlas externt.

Efter att ha utvärderat situationen på EU-nivå kommer kommissionen att utreda behovet av att anta en rekommendation där medlemsstaterna uppmanas att ta initiativ för att underlätta tillgången till förebyggande tjänster av hög kvalitet, om sådana inte kan uppbringas i det egna företaget, särskilt när det gäller små och medelstora företag.

4.2. Stärka samarbetet vid övervakningen av efterlevnaden av lagstiftningen

Effektiv och enhetlig tillämpning av den nationella lagstiftning genom vilken direktiven på arbetsmiljöområdet genomförs är avgörande för att likvärdiga skyddsnivåer ska säkerställas i alla medlemsstater. Kommissionen kommer att fortsätta att på gemenskapsnivå främja yrkesinspektörskommitténs arbete för att förbättra effektiviteten i kontrollen och övervakningen av tillämpningen av lagstiftningen, underlätta samarbete mellan arbetsmiljöinspektionerna och stärka gemensamma insatser inom högrisksektorer och med avseende på särskilda risker.

Yrkesinspektörskommittén uppmanas att

- **utreda orsakerna till skillnaderna i arbetsolycksfallsfrekvens i de olika medlemsstaterna och utbyta erfarenheter om innovativa lösningar som har visat sig effektiva,**
- **intensifiera sitt arbete med att analysera effekterna av Reach-förordningen på arbetsmiljöinspektionerna och utveckla samverkans effekter i samarbete med andra tillsynsorgan som har ansvar för att övervaka marknaden och miljöpolitiken,**
- **vidareutveckla systemen för informationsutbyte om problem med tillämpningen av lagstiftningen, så att problemen kan lösas i samarbete,**
- **stärka sitt samarbete med rådgivande kommittén för arbetsmiljöfrågor särskilt vid förberedande av lagstiftningsinitiativ och vid utvärdering av tillämpningen av direktiv.**

På nationell nivå bör de åtgärder vidtas som är nödvändiga för att arbetsmiljöinspektionerna ska kunna försäkra sig om att berörda parter fullgör sina skyldigheter och har möjlighet att utöva sina rättigheter. Detta innebär t.ex. kontroller som kan komma att leda till effektiva avskräckande och proportionella påföljder och beivrande av underlåtenhet att följa gällande arbetsmiljöbestämmelser. Nya utmaningar, t.ex. migrationsströmmarna, kräver mer riktade kontroller och bättre kunskaper hos inspektörerna.

4.3. Förenkling och anpassning av lagstiftningen

Kommissionen kommer att se till att lagstiftningen anpassas till de senaste tekniska framstegen och den senaste utvecklingen inom arbetslivet, samtidigt som hänsyn tas till nödvändigheten av en enhetlig, enkel och effektiv lagstiftning och gemenskapens mål att minska den administrativa bördan för företagen.

Kommissionen kommer att

- på grundval av samråd med arbetsmarknadens parter fortsätta sitt arbete med att försöka finna bättre sätt att förebygga risker för muskuloskelettala besvär, riskerna med cancerogena och riskerna för infektioner till följd av nålstick,
- anta en tredje förteckning över indikativa gränsvärden för kemiska ämnen,
- rapportera om utvärderingen av tillämpningen av direktiv 92/57/EEG (tillfälliga eller rörliga byggarbetsplatser), 92/58/EEG (varselmärkning och signaler för hälsa och säkerhet i arbetet)⁹, 92/91/EEG (utvinningsindustri som utnyttjar borrhål)¹⁰ och 92/104/EEG (utvinningsindustri ovan och under jord)¹¹ samt 92/29/EEG (medicinsk behandling ombord på fartyg)¹² och 93/103/EG (fiskefartyg)¹³,
- utvärdera de åtgärder som vidtagits på grundval av rekommendationerna om egenföretagare¹⁴ och i fråga om den europeiska förteckningen över arbetssjukdomar¹⁵.

Utvärderingen och förenklingen av det administrativa och institutionella regelverket kommer att prioriteras av kommissionen i överensstämmelse med principerna i meddelandet Lagstifta bättre för tillväxt och arbetstillfällen i Europeiska unionen¹⁶ och meddelandet om genomförande av gemenskapens Lissabonprogram – En strategi för förenkling av lagstiftningen¹⁷.

⁹ EGT L 245, 26.8.1992, s. 23.

¹⁰ EGT L 348, 28.11.1992, s. 9.

¹¹ EGT L 404, 31.12.1992, s. 10.

¹² EGT L 113, 30.4.1992, s. 19.

¹³ EGT L 307, 13.12.1993.

¹⁴ EUT L 53, 28.2.2003, s. 45.

¹⁵ EUT L 238, 25.9.2003, s. 28.

¹⁶ KOM(2005) 97, 16.3.2005.

¹⁷ KOM(2005) 535, 25.10.2005.

Kommissionen kommer att

- **fortsätta sitt arbete med att kodifiera arbetsmiljödirektiven, och i det sammanhanget utreda möjligheterna att förenkla lagstiftningen för att minska onödigt byråkrati, samtidigt som uppfyllandet av de mål som anges i detta meddelande inte äventyras,**
- **föreslå en ändring i beslutet om att inrätta yrkesinspektörskommittén för att minska antalet ledamöter och förbättra dess verksamhet,**
- **främja utarbetandet av gemensamma metoder för utvärdering av direktiven på arbetsmiljöområdet med hänsyn till det kommande direktivet om förenkling och rationalisering av rapporterna om det praktiska genomförandet¹⁸.**

På nationell nivå bör alla insatser för att åstadkomma en väsentlig förenkling för företagen inriktas på en förbättring och förenkling av nationella bestämmelser samtidigt som gällande skyddsnivåer inte får sänkas. Kommissionen har redan föreslagit att en förbättring av bestämmelserna genom förenkling bör skrivas in i de nationella Lissabonprogrammen, och rekommenderar att medlemsstaterna redogör för vilka insatser de redan har inlett och planerat.

5. UPPMUNTRA UTARBETANDE OCH GENOMFÖRANDE AV NATIONELLA STRATEGIER

Gemenskapsstrategins framgång är beroende av att medlemsstaterna åtar sig att anta enhetliga nationella strategier där kvantitetsmål sätts upp för att minska antalet arbetsolycksfall och arbetssjukdomar. De bör vara inriktade på de branscher och företag som visar de sämsta resultaten och fokusera på de vanligaste riskerna och de mest sårbara arbetstagarna. Utformningen av dessa strategier bör grunda sig på en noggrann utvärdering av situationen i medlemsstaten med aktivt deltagande av och i samråd med alla berörda parter, varvid arbetsmarknadens parter alltid ska vara representerade.

Rådgivande kommittén för arbetsmiljöfrågor är ett särskilt lämpligt forum för trepartsutbyte av information om innehållet i och målen för de nationella strategierna, vilka åtgärder som vidtagits, hur de relaterar till gemenskapsstrategin och uppföljning av uppnådda resultat. Inom rådgivande kommittén kan även information utbytas om goda rutiner, och kommittén kan övervaka att de nationella strategierna utarbetas på ett enhetligt sätt och leder till likvärdiga skyddsnivåer inom hela EU.

Fyra frågor behöver uppmärksammas särskilt i de nationella strategierna:

5.1. Effektivisera den förebyggande hälsovården

En dålig arbetsmiljö kan få långsiktiga följder och ge upphov till arbetssjukdomar och hälsoproblem som upptäcks först efter lång tid, upp till 20 år efter exponeringen, som var fallet i asbestfrågan. Hälsokontroller är ett ovärderligt redskap i det förebyggande arbetet.

¹⁸ KOM(2006) 390, 14.7.2006.

Kommissionen uppmantrar medlemsstaterna och företagen att införa systematiska förfaranden för att samla in och analysera uppgifter från hälsokontroller av arbetstagare i syfte att förbättra det förebyggande arbetet samtidigt som man undviker att skapa onödig byråkrati för företagen. De nationella hälso- och sjukvårdssystemen bör spela en aktivare roll bl.a. i att göra läkarna medvetna om vikten av att känna till såväl patienternas sjukdomshistoria som deras arbetsmiljö.

5.2. Verka för arbetstagarnas rehabilitering och återintegrering

Varje år är ca 350 000 arbetstagare tvungna att byta arbete till följd av ett olycksfall. Knappt 300 000 arbetstagare har olika grader av bestående arbetsförmåga och 15 000 är helt utestängda från arbetsmarknaden¹⁹.

Medlemsstaterna uppmantras att i sina nationella strategier ta med särskilda åtgärder (bidrag, skräddarsydd utbildning osv.) för att förbättra rehabiliteringen och reintegrationen av arbetstagare som under en längre tid varit frånvarande från arbetet till följd av ett arbetsolycksfall, en arbetssjukdom eller ett funktionshinder.

5.3. Anpassa sig till sociala och demografiska förändringar

De problem som kan följa av den demografiska utvecklingen i EU belyses i kommissionens meddelande Europas demografiska framtid – En utmaning som öppnar möjligheter²⁰. Arbetsmiljöpolicen kan bidra till att möta dessa utmaningar, särskilt genom att arbetsmiljön anpassas på ett bättre sätt till de individuella behoven och tillförlitliga ergonomiska principer tillämpas mer effektivt på utformningen av arbetsplatserna och organisationen av arbetet.

Det står alltså klart att den förvärvsaktiva befolkningens åldrande i Europa måste beaktas, men situationen för yngre arbetstagare får fördenskull inte glömmas, särskilt inte när det gäller ungdomar som är speciellt utsatta för arbetsrelaterade risker. Riskerna skulle i så fall bara flyttas nedåt i åldrarna och skapa problem i framtiden.

Europeiska arbetsmiljöbyrån uppmanas att genom sitt riskcentrum genomföra en analys av de särskilda utmaningar på arbetsmiljöområdet som följer av det faktum att allt fler kvinnor, migrerande arbetstagare, yngre arbetstagare och äldre arbetstagare deltar i arbetslivet. Arbetsmiljöbyrån bör bidra till kartläggningen och uppföljningen av nya tendenser och risker och av nödvändiga åtgärder.

5.4. Göra politiken mer enhetlig

För att skyddet för och främjandet av arbetstagarnas hälsa och säkerhet ska vara effektivt krävs en effektiv samordning såväl på gemenskapsnivå som nationellt av arbetsmiljöpolicen och annan politik som kan påverka dessa frågor. Det finns därför anledning att utnyttja samverkans effekter och att försäkra sig om en enhetlig politik särskilt på följande politikområden:

- folkhälsa,

¹⁹ Eurostats arbetskraftsundersökning 1999, ad hoc-modulen om arbetsolyckor och arbetsrelaterade hälsoproblem, offentliggjord i *Panorama of the European Union: Work and health in the EU, a statistical portrait* ("Panorama över Europeiska unionen: arbete och hälsa i EU, ett statistiskt porträtt").

²⁰ KOM(2006) 571.

- regional utveckling och social sammanhållning,
- offentlig upphandling,
- sysselsättning och omstrukturering.

För att förebygga sjukdomar och möjliggöra ett längre förvärvsaktivt liv vid god hälsa kommer kommissionen att se till att initiativen på arbetsmiljöområdet utvecklas i överensstämmelse med folkhälsopolitiken. Särskilt kommer man vid genomförandet av strategin att ta hänsyn till det samråd som inletts 2007 genom grönboken Mot ett rökfritt Europa: policyalternativ på EU-nivå, och till resultaten av det samråd som inleddes i maj 2006 på temat ”att främja befolkningens psykiska hälsa: mot en strategi för psykisk hälsa i EU”.

Genom sin interna samarbetsgrupp för arbetsmiljöfrågor kommer kommissionen att försäkra sig om att man i samband med initiativ inom andra politikområden tar hänsyn till följderna på arbetsmiljöområdet.

Särskilt kommer kommissionen att utreda möjligheterna att genom gemenskapens olika program och fonder få bidrag till främjande av höga skyddsnivåer för arbetstagarnas hälsa och säkerhet.

6. FRÄMJA ATTITYDFÖRÄNDRINGAR

Lagstiftning kan åstadkomma förändringar i beteendemönster. En strategi som ska främja en förebyggandekultur måste rikta sig till alla samhällssektorer och inte bara begränsa sig till arbetslivet och den förvärvsaktiva befolkningen. Den måste bidra till att skapa ett klimat där förebyggande folkhälsoarbete och riskminskning värdesätts.

6.1. Integrering av arbetsmiljöfrågorna i utbildningsprogrammen

De erfarenheter som erhållits på nationell, regional och lokal nivå under genomförandet av strategin för 2002–2006 visar på vikten av att utnyttja möjligheten att grundlägga ett säkerhetstänkande inom alla utbildningsprogram och på alla nivåer och områden av utbildningen, inklusive yrkes- och högskoleutbildningen. Redan förskolan och låg- och mellanstadiet har stor betydelse, eftersom viktiga förebyggande beteenden lärs in redan i barndomen.

Särskild vikt bör även läggas vid utbildning av unga egenföretagare i arbetsmiljöstyrning och utbildning av arbetstagare i de risker som är aktuella i deras företag och i hur riskerna kan förebyggas och minskas. Detta är särskilt viktigt i små och medelstora företag och för migrerande arbetstagare.

Europeiska socialfonden spelar en avgörande roll genom att den stöder medlemsstaternas initiativ för att utveckla en förebyggandekultur på arbetsmiljöområdet.

Europeiska arbetsmiljöbyrån uppmanas att utreda i vilken mån arbetsmiljöfrågorna har integrerats i medlemsstaternas utbildningspolitik, särskilt i fråga om yrkesutbildningen. Mot bakgrund av dessa uppgifter och de råd som lämnas av rådgivande kommittén för arbetsmiljöfrågor kommer kommissionen att undersöka möjligheten att lägga fram ett förslag till rekommendationer.

Medlemsstaterna uppmanas att i första hand utnyttja de möjligheter som erbjuds genom europeiska socialfonden och andra gemenskapsfonder att utveckla utbildningsprojekt om arbetsmiljöfrågor som riktar sig till arbetsgivare och arbetstagare.

6.2. Sundare och säkrare arbetsplatser: förbättra de anställdas hälsotillstånd och öka medvetenheten i företagen

Företag som investerar i arbetstagarnas hälsa genom en aktivt förebyggande politik får mätbara resultat: minskade kostnader för sjukfrånvaro, lägre personalomsättning, bättre kundtillfredsställelse, ökad motivation hos personalen, höjd kvalitet och bättre image för företaget. Dessa positiva effekter kan stärkas genom att personalen, sedan den har fått en sund arbetsmiljö, uppmuntras att skaffa sig levnadsvanor som förbättrar det allmänna hälsotillståndet.

Kommissionen uppmuntrar medlemsstaterna att i sina nationella strategier ta med särskilda initiativ som ger företagen, särskilt de små och medelstora företagen, tillgång till tekniskt bistånd och rådgivningstjänster för främjande av arbetstagarnas hälsa.

Kommissionen uppmanar Europeiska arbetsmiljöbyrån att samla och sprida information för att stödja arrangerandet av kampanjer för bättre hälsa i arbetslivet, i samverkan med strategin och med gemenskapsprogrammen för folkhälsa.

Kommissionen uppmanar Europeiska fonden för förbättring av levnads- och arbetsvillkor att analysera de faktiska effekterna av dessa kampanjer.

För att åstadkomma en attitydförändring när det gäller arbetsmiljöfrågorna krävs det bl.a. en större medvetenhet hos ansvariga i företagen, och att reglerna om information, utbildning och arbetstagarnas delaktighet effektivt och fullt ut följs i företagen, så att arbetstagarna tillförsäkras adekvata kunskaper, utvecklar ett förebyggande säkerhetstänkande och utför sina arbetsuppgifter på ett säkert sätt.

Dessutom kan säkerhetsmedvetandet framför allt hos de små och medelstora företagen stärkas genom direkta ekonomiska incitament för förebyggande åtgärder. Dessa incitament skulle t.ex. kunna vara nedsatta sociala avgifter eller försäkringspremier för den som investerar i bättre arbetsmiljö och minskat antal olycksfall, ekonomiskt bistånd för att utveckla system för arbetsmiljöstyrning, arbetsmiljökrav vid offentliga upphandlingar osv.

Europeiska arbetsmiljöbyrån kommer att uppmanas att förbereda upplysningskampanjer som är riktade till olika sektorer och framför allt till små och medelstora företag, och att främja arbetsmiljöstyrningen i företagen genom utbyte av erfarenheter och goda rutiner inom specifika branscher.

Arbetsmarknadens parter uppmanas att utarbeta initiativ inom ramen för sin sociala dialog inom olika sektorer och att se till att arbetstagarnas representanter får en mer framträdande samordnande roll inom ett systematiskt riskminskningsarbete.

7. HANTERA NYA OCH ÖKADE RISKER

7.1. Kartläggning av nya risker

Såväl grundforskning som tillämpad forskning har en avgörande betydelse för bättre kunskaper på arbetsmiljöområdet, för beskrivning av exponeringsscenarier, för kartläggning av orsaker och följder och för framtagning av preventionsmetoder och nyskapande teknik. Forskningen levererar de argument och bevis på vilka de politiska besluten bör grunda sig.

Forskningen bör prioritera områden som psykosociala frågor, muskuloskeletal besvär, farliga ämnen, kunskap om risker för fortplantningen, arbetsmiljöstyrning, risker som beror på flera samverkande faktorer (t.ex. organisationen av arbetet och arbetsplatsens utformning, ergonomiska faktorer, en kombination av fysikalisk och kemisk exponering) och potentiella risker förknippade med nanoteknik.

På gemenskapsnivå kommer intensifierade insatser att genomföras bl.a. inom det sjunde ramprogrammet för forskning med stöd av teknikplattformen för säkerhet i arbetet och miljöskydd, som offentliggjorde sin strategiska agenda för forskning 2006. Flera frågor har redan valts ut ur detta ramprogram med sikte på inbjudningar att lämna projektförslag – inom hälsa, nanovetenskap, nanoteknik, material och nya produktionstekniker, social och ekonomisk vetenskap och humaniora: utvärdering av den ekonomiska dimensionen av arbetsmiljön och arbetstagares exponering för nanopartiklar, hantering av industriella risker, skyddsutrustning och strukturell säkerhet. Det bör tilläggas att de nationella forskningsprogrammen behöver samordnas bättre. Inrättande av nationella teknikplattformar skulle kunna spela en viktig roll i detta sammanhang.

Europeiska arbetsmiljöbyrån uppmanas att uppmuntra forskningsinstitut i medlemsstaterna som forskar i arbetsmiljöfrågor att fastställa gemensamma prioriterade områden, att utbyta resultat sinsemellan och att i sina forskningsprogram ta hänsyn till behoven på arbetsmiljöområdet.

Europeiska arbetsmiljöbyråns riskcentrum bör bli bättre på att förutse risker, bl.a. i samband med ny teknik, biologiska risker, komplicerade gränssnitt mellan människa och maskin och konsekvenserna av den demografiska utvecklingen.

Kommissionen uppmuntrar medlemsstaterna och arbetsmarknadens parter att främja en snabb praktisk tillämpning av resultaten av grundforskningen, så att enkla metoder för förebyggande ställs till företagens förfogande, med särskild inriktning på små och medelstora företag.

7.2. Främjande av den psykiska hälsan i arbetslivet

För närvarande är psykisk ohälsa och därtill kopplade problem det fjärde största skälet till arbetsoförmåga. Enligt WHO:s bedömning kommer depression att vara det största skälet till arbetsoförmåga år 2020. Arbetsplatsen kan vara en plats som är särskilt väl lämpad för att förebygga psykiska problem och främja en bättre psykisk hälsa.

Kommissionen uppmanar medlemsstaterna att i sina nationella strategier ta med särskilda initiativ för att bättre förebygga psykisk ohälsa och främja psykisk hälsa, som kan genomföras i samverkan med gemenskapens initiativ på detta område, bl.a. när det gäller sysselsättning för personer med psykiska funktionshinder.

Kommissionen framhåller betydelsen av förhandlingar mellan arbetsmarknadens parter om förebyggande av våld och trakasserier på arbetsplatsen och uppmanar dem att ta till sig slutsatserna av utvärderingen av tillämpningen av det europeiska ramavtalet om arbetsrelaterad stress.

8. UTVÄRDERA HITTILLSVARANDE RESULTAT

Nya instrument behöver utvecklas för att mäta de resultat som uppnåtts och de insatser som gjorts av alla berörda parter, både nationellt och på EU-nivå, för att möjliggöra en adekvat uppföljning av denna strategi.

Inom ramen för gemenskapens statistiska program har kommissionen antagit ett förslag till Europaparlamentets och rådets förordning som syftar till att konsolidera metoderna i ESAW²¹ och EODS²² och säkerställa att dessa administrativa uppgifter systematiskt översänds från medlemsstaterna till kommissionen. Kommissionen kommer också att förbättra insamlingen av statistiska uppgifter om arbetsmiljön genom urvalsundersökningar.

Kommissionen kommer i samarbete med rådgivande kommittén för arbetsmiljöfrågor att utarbeta ett system som gör det möjligt att utbyta information om innehållet i de nationella strategierna och utvärdera måluppfyllelsen och effektiviteten i de nationella förebyggande strukturerna och de insatser som gjorts. Kommissionen kommer att stödja utarbetande av kvalitetsindikatorer för att öka värdet på de uppgifter som erhålls genom EU:s statistik och opinionsundersökningar om arbetsmiljön.

²¹ Europeisk statistik över olycksfall i arbetet.

²² Europeisk statistik över arbetssjukdomar.

9. FRÄMJA ARBETSMILJÖN INTERNATIONELLT

I en alltmer globaliserad ekonomi har EU ett stort intresse av att sprida arbetsmiljöstandarderna i hela världen genom att agera multilateralt i samarbete med berörda internationella organ och bilateralt inom ramen för sina relationer med länder utanför EU. EU bör också hjälpa kandidatländerna att förbereda sig för att genomföra gemenskapsrätten. I det sammanhanget bör EU främja sina arbetsmiljöprinciper genom att

- stärka sitt samarbete med ILO, WHO och andra internationella organisationer för att främja högre skyddsnivåer globalt,
- samarbeta med andra länder för att främja genomförandet av den övergripande strategi på arbetsmiljöområdet som antogs av ILO 2003, och arbeta för att ILO:s konvention om arbetarskydd och arbetsmiljö som antogs 2006 ratificeras,
- uppmuntra medlemsstaterna att ratificera ILO:s konventioner,
- arbeta med länder utanför EU och internationella organisationer för att få till stånd ett internationellt förbud mot produktion, saluförande och användning av asbest eller produkter som innehåller asbest, och för att främja en god arbetsmiljö generellt,
- förbättra insamlingen av uppgifter om olycksfall genom av rapporteringskrav för allvarliga olycksfall, så att dessa uppgifter blir mer jämförbara,
- stärka samarbetet med utvecklade ekonomier såsom USA, Kanada, Australien och Japan, och med ekonomier i utveckling såsom Kina och Indien,
- hjälpa kandidatländerna i deras ansträngningar att genomföra gemenskapsrätten på arbetsmiljöområdet.

10. SLUTSATS

Av såväl ekonomiska som mänskliga skäl förtjänar arbetsmiljön en framskjuten plats i gemenskapens politik.

Åtagandet att öka sysselsättningen och produktiviteten för bättre konkurrenskraft, som är centralt i Lissabonstrategin, kräver kraftigt ökade insatser från alla berörda parter sida för att förbättra resultaten på arbetsmiljöområdet i EU. Arbetsmiljön spelar en avgörande roll för att stärka företagens konkurrenskraft och produktivitet och bidra till de sociala trygghetssystemens hållbarhet, som är beroende av sänkta kostnader för arbetsolycksfall, incidenter och sjukdomar och av mer motiverade arbetstagare. Den belastning som arbetsolycksfall och arbetssjukdomar utgör för de offentliga och privata sociala trygghetssystemen är enorm, och kräver integrerade, samordnade och strategiska motåtgärder och samarbete mellan de viktigaste berörda parterna i Europeiska unionen för utarbetande av gemenskapens och medlemsländernas politik. Kommissionen kommer i samarbete med övriga berörda parter att i resultatavslutningen för den sociala agendan i detalj ange konkreta åtgärder med en exakt tidtabell, som ska vidtas på gemenskapnivå för att komplettera de åtgärder som medlemsstaterna åtar sig att vidta.

Genom detta meddelande vill kommissionen uppmuntra alla berörda parter att verka tillsammans för att sänka de höga kostnaderna för arbetsolycksfall och arbetssjukdomar och att göra välbefinnande i arbetet till en konkret verklighet för EU-medborgarna. Detta kommer att vara ett steg i riktning mot genomförande av den medborgaragenda som antogs den 10 maj 2005.